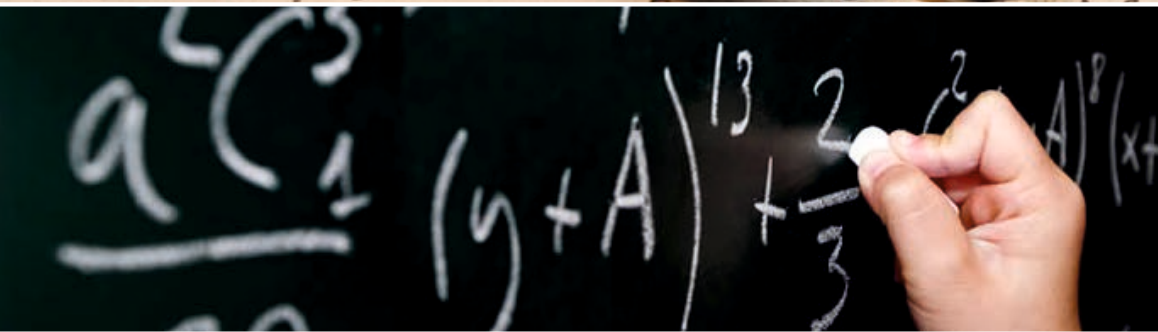

TAVASZI SZÉL 2014 / SPRING WIND 2014

Konferenciakötet

Doktoranduszok Országos Szövetsége
Association of Hungarian Phd and DLA Students

VI.

**TAVASZI SZÉL
SPRING WIND**

**2014.
Debrecen**

Felelős kiadó: Doktoranduszok Országos Szövetsége

VI. kötet

Szerkesztette: Csiszár Imre és dr. Kőmíves Péter Miklós

Lektorálták:

Csiszár Imre	Dr. Mező Ferenc
Dr. Árva Zsuzsanna	Dr. Mohos Nagy Éva
Dr. Bényei Miklós	Dr. Pupos Tibor
Dr. Bérczes Attila	Dr. Reisinger Adrienn
Dr. Bukovics Ádám	Dr. Szigeti Cecília
Dr. Dőry Tibor	Dr. Takács Levente
Dr. Farkas Henrik	Dr. Tóth János
Dr. Fézer Tamás	Dr. Vámosi György
Dr. Fónai Mihály	Dusek Tamás
Dr. habil. Elek Balázs PhD	Gaál István
Dr. habil. Barta Róbert	Lakatos Gyula
Dr. habil. Boda István	Máthé Csaba
Dr. Hegedűs György	Miklós Ida
Dr. Horváth Eszter	Prof. Dr. Csorba Péter
Dr. Jeney Viktória	Prof. Dr. Blaskó Béla
Dr. Kovács Gábor	Prof. Dr. Izsáki Zoltán
Dr. Kovács Kornél	Prof. Dr. Zeher Margit
Dr. Lőre Vendel	Rózsa Péter
Dr. Mankovits Tamás	Skodáné dr. Földes Rita
Dr. Mészárosné Dr. Bálint Ágnes	

ISBN 978-615-80044-4-2

Debrecen, 2014

Minden jog fenntartva. A kiadvány szerzői jogvédelem alatt áll. A kiadványt, illetve annak részleteit másolni, reprodukálni, adatrögzítő rendszerben tárolni bármilyen formában vagy eszközzel - elektronikus vagy más módon - a kiadó és a szerzők előzetes írásbeli engedélye nélkül tilos.

TARTALOM

IRODALOMTUDOMÁNY	8
ADALÉKOK A MAGYAR FELVILÁGOSODÁS NŐKÉPÉHEZ <i>Balog Edit Otilia</i>	9
NINCS KIJÁRAT. AZ IDENTITÁS ELBIZONYTALANÍTÁSA ÉS MOZGÁSTERE AZ ELLIS-16 UNIVERZUM HOLDPARKJÁBAN <i>Deisler Szilvia</i>	16
AZ ITÁLIAI PÁSZTORJÁTÉK VÁNDORMOTÍVUMAI A SZÉP MAGYAR KOMÉDIÁBAN <i>Dóbék Ágnes</i>	23
A SZÖVEG MINT TEST METAFORA A VITA SZOLGÁLATÁBAN PÁZMÁNY PÉTER HITVITÁIBAN <i>Egerer Lilla</i>	32
„JÓ [...] HA AZ EMBER TART MAGÁNAK EGY ÁLORCZÁT” A SZERZŐI NÉVHASZNÁLAT HATÁSA AZ ÍRÓI KARRIERÉPÍTÉSRE <i>Fekete Norbert</i>	39
A 17. SZÁZADI MAGYAR VERS MŰFAJI PROBLÉMÁI (EGY VERSREPERTÓRIUM MARGÓJÁRA) <i>Hevesi Andrea</i>	46
ADY ENDRE: INTÉS AZ ŐRZŐKHÖZ CÍMŰ VERSÉNEK ÉS SZLOVÁK FORDÍTÁSÁNAK ALAKZATVIZSGÁLATA <i>Kiss Tímea</i>	55
A „RECEPTA UNITARIA RELIGIO” NYOMTATVÁNYAI A DÉZSI KOMPLANÁCIÓ ELŐTT ÉS UTÁN <i>Molnár Dávid</i>	63

A HANGULAT TRANSZPARENCIÁJA <i>Nagy Beáta</i>	70
KISEBBSÉGI ÚTKERESÉSEK A KÉT VILÁGHÁBORÚ KÖZÖTT <i>Széman E. Rózsa</i>	78
PÁZMÁNY PÉTER HARAGJAI <i>Szolnoki Zsolt</i>	85
A PANFILA ÉS A DEKAMERON NEGYEDIK NAPJÁNAK ELSŐ NOVELLÁJA <i>Szőke Eszter</i>	93
A SZERELEMÁBRÁZOLÁS SAJÁTOSSÁGAI IVAN JACKANIN A SZŰK UTCÁK IDEJE CÍMŰ NOVELLÁJÁBAN <i>Talabirchuk Oxána</i>	100
AZ INFORMÁCIÓSZOLGÁLTATÓ - RENDSZEREK HELYE AZ ÚJJÁALKULÓ FELSŐOKTATÁSBAN, AZ EGYETEMI KUTATÁSFEJLESZTÉSBEN <i>Nemes László</i>	107
JOURNEYS TO THE MOTHER: J. M. COETZEE'S LIFE AND TIMES OF MICHAEL K AND SAMUEL BECKETT'S MOLLOY <i>Veres Ottilia</i>	113
FIKTÍV, VALÓS ÉS IMAGINÁRIUS AZ ADY ENDRE ÉJSZAKÁIBAN* <i>Vigh Imre</i>	119
MATEMATIKA TUDOMÁNY	127
TESZTADAT ELŐÁLLÍTÁSA KÉNYSZERKIELÉGÍTÉSI FELADAT MEGOLDÁSÁNAK SEGÍTSÉGÉVEL <i>Barta Ágnes, Szatmári Zoltán</i>	128

A SZERELEMÁBRÁZOLÁS SAJÁTOSSÁGAI IVAN JACKANIN A SZŰK UTCÁK IDEJE CÍMŰ NOVELLÁJÁBAN

Talabirchuk Oxána
*Ungvári Nemzeti Egyetem,
Ungvár, Ukrajna*

Absztrakt

Ivan Jackanin novelláinak tanulmányozása kevés szakirodalom tárgyát képezi. E cikk az első, mely részletesen megvizsgálja a szerző A szűk utcák ideje című novellájának érzelemvilágát, átfogó elemzést ad a mű szerelemábrázolásáról. Tanulmányozza a szereplők jellemét, cselekedeteit, illetve lelkivilágát.

Kulcsszavak: elbeszélés, költészet, pszichológiai elemzés, szerelem, művészi ábrázolás.

Bevezetés

Ivan Jackanin jelenleg az egyik legnépszerűbb és legtermékenyebb külföldi ukrán író. Az Ukrajnával határos Szlovákiában él. A 80-as évek végétől jelennek meg kötetei, eddig 13 novelláskötete látott napvilágot. Napjainkban az irodalomkritikusok, egyre többet emlegetik nevét, s egyre népszerűbb munkássága. Elemzések jelentek meg Jaroszlav Dzsogánik, Fedir Kovács, Vitalij Konopelec, Mihajlo Roman tollából. Több átfogó tanulmány is foglalkozik az író életével, munkásságával. Ezek azonban csupán általánosan vizsgálják, kutatják művészetét, egyetlen munka sem tér ki részletesen Jackanin szerelemábrázolására, mely véleményem szerint, igen érdekes és sokszínű.

A szűk utcák ideje című novella neorealisztikus stílusban íródott, a szerző ezzel a művével követte az Éva Bisz által megteremtett pszichológiai próza hagyományát. Véleményünk szerint, ez a novella a kiemelkedő darabja a modern szlovákiai ukrán irodalomnak.

A kutatás aktualitása, hogy a napjainkban íródott mű, számos tanulsággal szolgálhat a ma embere számára. Célunk, hogy rávilágítsunk azokra a sajátosságokra, kifejezőeszközökre, melyeket a szerző felhasznál szerelemábrázolása során.

A szűk utcák ideje című novella először Duklja nevű folyóirat ötödik számában jelent meg, 2004-ben. [Яцканин 2004, 33]. 2006-ban ismét napvilágot látott a Під синіми Бескидами című összefoglaló kiadványban, mely antológia szlovákiai ukrán költők és írók műveit közli. [Федака і Яцканин 2006, 517-526]. 2010-ben Ivan Jackanin önálló kiadványban publikálta novelláit Втеча без ворота címvel, melyben az általunk vizsgált művön kívül még 15 novella található. 2009-ben a Magyar Újságírók Kárpátaljai Szövetsége kiadta a kortárs ukrán prózaírók antológiáját, Kárpátokon innen és túl címmel, mely 31 magyar nyelvre lefordított novellát tartalmaz. Ebben a kiadványban is megjelent Jackanin műve.

A gyűjtemény előszavát Petro Hodanics írta, aki az Ukrán Nemzeti Írószövetség kárpátaljai szervezetének vezetője. Az író megjegyzi, hogy: „Ennek a novelláskötetnek az összefoglaló címe: Kárpátokon innen és túl, ami korántsem véletlen, hiszen olyan kortárs ukrán írók munkáit tartalmazza, akik ilyen vagy olyan módon a Tiszán túli vidékhez kötődnek. Vagy ott születtek, vagy ott éltek le életük jelentős részét. Koruk, tanult szakmájuk

és életszemléletük ugyan többségében különbözik egymástól, az irodalom, a szépérzék és alkotni vágyás azonban összeköti őket” [Magyar Újságírók Kárpátaljai Szövetsége 2009, 5]. Az író külön hangsúlyozza az ukrán és a magyar szerzők régmúltra visszavezethető kapcsolatát: „Közös múltunkat nem tagadhatjuk le. A magyarok és az ukránok sorsát évszázadok kötik össze, ami nyomot hagyott kulturális értékeink alakulásában, gazdagodásában, hiszen elődeink is évszázadokon keresztül élénken érdeklődtek egymás irodalma és kultúrája iránt. Átvették egymás szociális-kulturális tapasztalatait, ami a politikai kataklizmák ellenére is hozzásegítette őket egymás megértéséhez. A sors és a történelem megtanított, hogy tiszteljük és toleráljuk egymást” [Magyar Újságírók Kárpátaljai Szövetsége 2009, 5].

Meg kell jegyeznünk, hogy ez a kiadvány egyedülálló és igen értékes, hiszen a magyar olvasó anyanyelvén élvezheti a kortárs ukrán próza gyöngyszemeit. Ezt a gondolatot hangsúlyozza Penckófer János is Piknik és vendéglátás című cikkében: „...e kötet két szempontból különösen figyelemreméltó. Az első feltétlenül a szélesebb magyar olvasóközönséget érinti, és mindenképp az egyes szerzők egyes műveinek szépirodalmi hatása körül keresendő, illetve a harmincegy mű által kirajzolódó világ ismerős ismeretlenségében. A másik pedig a régiós, a térségi szempontban rejlik. Például egy irodalom- vagy kultúrtörténeti áttekintés nagy haszonnal vizsgálhatná e régió ukrán és magyar irodalmának alakulását az elmúlt száz esztendő történelmi-kulturális eseményei, valamint a különféle határmódosítások között” [Penckófer 2011, 645].

Meg kell jegyezni azonban, hogy a fordított szöveg több pontatlanságot is tartalmaz. Már a szerző neve is hibásan íródott át, hiszen számtalan szakirodalom tanulmányozása után bizton állítom, hogy az író nevének helyes magyar nyelvű átírása: Ivan Jackanin.

Tárgyalás

A szűk utcák ideje című novella öt részből áll, amelyek logikai sorrendben kapcsolódnak egymáshoz. A történet középpontjában egy fiatal nőt találunk, kinek életével és foglalkozásával ismerkedhetünk meg. Mindennapjait nagy gonddal ábrázolja a szerző, ezáltal kirajzolódik a fiatal hősnő pszichológiai portréja. Megtudjuk, hogy bár Eugénia egy gyönyörű fiatal lány, magánéletében nincsenek sikerek. A férfiak csak egy szép játékszert látnak benne, s a munkahelyén sincsenek kiemelkedő sikerei. A történet lényege, hogy Eugé-

nia szerelmi viszonyt folytat kolléganője, Gálya férjével. Egyszer, véletlenül találkoznak egy szűk utcán, s Gálya meggyanúsítja a lányt, hogy az el akarja lopni az ő életét.

Jackanin sajátosan ábrázolja ezt a szerelmi háromszöveget, hiszen, csupán az eseményekből tudjuk meg, hogy a főhősök nem boldogok, sőt elégedetlenek életükkel, hiszen egyikük sem talált rá a szerelemre, a szeretetre, mely kiteljesítené életüket.

A novella cselekményszála lineáris kronológiájú, viszont, mind sok Jackanin műben, megjelenik a visszatekintés. Minden részlet művészien kidolgozott, melyek gondosan építik részletről, részletre a novella cselekményét. A mű összes szereplője (Szlávko, Eugénia, testvére, Kosztya, Gálja) szeretethiányban szenved, egytől egyig szeretetre éhesek. Nagyon jól definiálja ezt Erich Fromm: „...az emberek többsége úgy gondolja, hogy a szerelem lényege — előbb szeretve lenni, utána szeretni” [Фромм 2008, 71]. Ezt a nézetet vallják A szűk utcák ideje című novella főhősei is. Nem az önzetlen szerelem hívei. Csupán elvárják a szeretetet, de cserébe nem adnak semmit.

A novella első része az előkészítés. Szlávko és a barátnője hazalátogatnak a fiú szüleihez. A műben nincs jellemzés, sem külső, sem belső. A szerző nem mutatja be a szereplő, sem külső, sem belső tulajdonságait nem írja le. Csupán ennyi, amit elmesél, hogy: „Szlavkonak senki nem vetette a szemére, hogy a szüleit meglátogatva mindig más nővel érkezett” [Яцканин 2010, 109]. Ebből a mondatból arra lehet következtetni, hogy Szlavko az a típusú férfi, aki gyakran, s könnyen cseréli partnerét.

Szlávkoval, s annak életstílusával anyja egyáltalán nem foglalkozik, nem érdekli fia életvitele: „Édesanyja nem is mutatkozott a fiatalok előtt, amikor pedig azok már búcsút vettek és a gépkocsi nyomában elszlott a füst, az öreg odament hozzá és igyekezett a lehető legkedvesebben suttozni: „Maricska, neki is élni kell valahogy...” [Яцканин 2010, 109]. A lányról sem ad a szerző érdemleges leírást. Összesen annyit tudunk meg a műből, hogy nagyon szép: „Szép nő volt, a neve is szép volt, de Szlavko szülei soha többé nem látták” [Яцканин 2010, 110]. E szituációt olvasva, felmerül a kérdés, hogy ki is lehet ez a titokzatos nő? A szövegből kiderül, hogy a pár kapcsolata nem lesz hosszú életű, hiszen a férfi nem egy hűséges típus, így a közös jövő elképzelhetetlen.

A figyelem középpontjába kerül Eugénia ábrázolása. Jellemének jobb megismerése céljából a szerző bemutatja a lány családi körülményeit, háttérét. Megtudjuk, hogy 12 éves korától félárva, meghalt az édesanyja. Apja, kémia professzor, egyedül neveli, s igyekszik megadni neki mindent, érzelmi és anyagi szempontból is. Ezzel pótolva az édesanya hiányát. Az anya elvesztésével a lány anyai szeretet nélkül, a férfi feleség, házastársi szerelem nélkül maradt. Ez egész életükre rányomta bélyegét: „Igyekezett a lehető legtöbb időt fordítani a kislányára, figyelmesen végighallgatta a mondandóit, gondoskodott arról, ne lehessen érezni sem, hogy valaki hiányzik a házból. A szomorúságot azonban nem lehet a zsebben elrejteni. Korábban egyenesen tartással járt, akár egy vonalzó, most hajlott volt, mint öreg fűzfa a vízparton” [Яцканин 2010, 111].

Míg apja élt, Eugénia biztonságban érezte magát. Halála után megszűnt ez, s egyedül volt a nagyvilágban. Dolgozni hívták egy újsághoz, de sokak véleménye szerint, ez nem tehetsége, csak szépsége eredménye, hiszen „a szépeknek, mindig könnyebb az élet.” [Яцканин 2010, 112]. A munka nem hozta meg számára a kívánt eredményeket. Ellenkezőleg. Folyamatos feszültség, elégedetlenség vette körül, mely a fiatal lány depressziójához vezetett. A szerkesztő magas elvárásai, hogy a lány mindig érdekes, s újszerű legyen, mind rányomták bélyegüket hangulatára. Először csak nyugtatókat szed, de később az italhoz nyúl. A munkahelyi problémákat magánéleti gondok is tetőzik. A cselekmény bonyolításaként egy reggelen kezében egy üveg borral, megjelenik ismerőse, Kosztya. Ezt a találkozást a szerző erotikus túlfűtöttséggel ábrázolja: „Kosztya tekintete sehogy sem tudott elszakadni két mellbimbójától, amelyek mintha ki akartak volna ugrani a könnyű selyem alól. Aztán mégiscsak levette szemét a melléről és tekintete egyre lejjebb és lejjebb kúszott... Érezte, hogy egész lénye fékezhetetlen energiával telik meg és egy tengeri hullám fokozatosan ledönti a lábáról. Térdre esve kiengedte kezéből a borosüveget, s az csendben elgurult a folyosón. Térden csúszott oda Eugéniához, csókolta a lábát, a lány pedig simogatta az ő haját, amíg csak keze helyett meg nem érezte hálóingének finom selymét” [Яцканин 2010, 114]. A szerző e jelenet ábrázolásában gondosan ügyel arra, hogy kiderüljön számunkra, a két ember között nincsenek érzelmek, a jelenet csupán a sexuális kielégülést szolgálja. Nincsenek érzések, lelki egyesülés, csak fizikai vonzalom. Igazán banálisá teszi a helyzetet, mikor Eugénia megkéri Kosztyát, hogy valami szépet, kedveset mondjon neki, s a fiú hosszas tűnődés után sem tud mondani neki semmilyen hízelgő, kedveskedő szót. Megszakítja beszélgetésüket,

mikor a férfi meglátja az asztalon azt az újságot, melynek szerkesztőségében a felesége, Gálja dolgozik. Bókok helyett gúnyolni kezdi Eugéniát, hogy az felhasználja az ő feleségének ötleteit, saját karrierje építéséhez. Ez a helyzet érzelmileg nagyon megviseli a nőt, hogy a férfi, akitől ő támogatást, érzéket, kedvességet, esetleg szeretetet várt, ironikusan, gúnyolódva beszél vele.

Joggal jegyzi meg Erich Fromm, hogy „...a szexpartnerek csupán pillanatokig az aktus idejére adnak egymásnak érzéseket, érzelmeket, utána ugyanolyan idegenek egymás számára, mint előtte” [Фромм 2008, 127]. Eugénia és Kosztya nem tudnak megnyílni egymásnak, nem őszinték, kapcsolatuk csak a szexuális kielégülésre korlátozódik. Az is bizonyítja, hogy e két ember az együttlét után is idegen egymásnak, hogy a férfi nem őszinte a lánnyal, nem mesél neki szörnyű gyermekkoráról, melyet egy árvaházban töltött. Így a lány nem tudja meg, hogy kérésének teljesítésére Kosztya képtelen, hiszen a férfi gyermekkorát az árvaházban töltötte, megfosztották minden szülői szeretettől, így ezek az emóciók, azok kimutatása kimaradt az életéből. Saját magát sem tudja szeretni, értékelni, így elképzelhetetlen, hogy egy másik ember iránt érezzen effajta érzéseket. Erich Fromm szerint „A gyerek érzelmvilágát, viszonyát az emberekhez, a világhoz, az anya befolyásolja. Ha az anya rosszkedvű, vagy elégedetlen, a gyermek is ezt látja, s belőle is elégedetlen felnőtt lesz.” [Фромм 2008, 121]. Ebben az anya teljes hiánya az, ami rányomta bélyegét Kosztya jellemére.

Kosztya felesége, Gálja, szintén érzelemmentes ember. Eugénia teljes ellentéte. Falun nevelkedett az édesanyjával, az édesapja elhagyta őket. (ő is egy csonka család sarja, ahol megsérül a szeretet törvénye). Külsőleg is Eugénia ellentéte, nem éppen vonzó nő. Ő egy ismert, s kedvelt újságíró, de mindez nem jelenteti azt, hogy a magánéletében is boldog. Ez a nő is igényelte volna, hogy valaki róla, vagy neki is mond néha hízelgőt, vagy szépet, de mindezt soha nem kapta meg. Sikeres volt szakmai szempontból, viszont magánélete romokban hevert. Közös lányukra és férjére kevés ideje jutott, s nem is igényelt több időt erre fordítani. „Kosztya egyre ritkábban és ritkábban találkozott vele. A hírneve és a népszerűsége mindig közbeszólt. Ő pedig várta, hogy valaki, aki közel áll hozzá, róla is mond valami szépet” [Яцканин 2010, 116].

Eugénia és Gálja egy őszi naponegy szűk utcában találkoztak. Ez is szimbolikus jellegű. Eugénia vonzó és csábos, Gáljánál hatalmas táskák, éppen hazalátogatni készül a faluba. A szerző a részletes tájleírással, a táj hangulatával igyekszik hangsúlyozni, a fontos találkozó hangulatát, s azt, hogy ez a

kellemetlen találkozások ideje: „Az őszi napok olyan szürkévé lettek, hogy az óváros szűk utcácskái még keskenyebbekké váltak. Az őszi köd rátapadt a házak kőfalaira és a betonkerítésekre” [Яцканин 2010, 116]. Tudjuk azt, hogy az ősz a változások időszaka, s nem csupán a természetben, de az ember életében is az ősz az öregséget, a szürkeséget szimbolizálja. Az utca is szimbolikus jellegű, az ember életének útját jelképezi. Ezen a szűk úton találkozok össze a két főszereplő, a feleség és a szerető. Életük szála egybefonódott, egy férfihoz kötődik, így találkozásuk elkerülhetetlen. Gálja szemrehányást tesz Eugéniának, hogy az ellopja a férjét, s ez által az életét. Ezek után mindkét nő megy tovább a maga útján.

Befejezés

Minden ember vágya boldognak és örömtelinek lenni. Senki nem akar megbántott, reményvesztett, függő emberré válni. Bár Eugénia párt talált, de ez a kapcsolat nem teszi teljessé az életét, hiszen, erőfeszítés nélkül senki sem lehet boldog. Boldogságot csak azok az emberek érhetnek el, akik megértik annak jelentőségét és ismerik a hozzá vezető utat.

Amű is alátámasztja azt az örökérvényű gondolatot, hogy lopással boldogságot nem lehet építeni, még kevésbé a szerelmi eskü lopásával.

Referencia

Федака, Дмитро і Яцканин, Іван. 2006. Під синіми Бескидами. Ужгород: ВАТ «Закарпаття».

Фромм, Эрих. 2008. Искусство любить. Санкт-Петербург: Издательский Дом «Азбука-классика».

Яцканин, Іван. 2004. "Пора вузьких вулиць". Дукля 5: 33-39.

Яцканин, Іван. 2010. Втеча без вороття. Пряшів: Спілка українських письменників Словаччини.

Magyar Újságírók Kárpátaljai Szövetsége. 2009. *Kárpátokon innen és túl*. Ungvár.

Penckófer, János. 2011. "Piknik és vendéglátás". *Nagy világ* 7-8: 644-658.

SIEMENS

RICHTER GEDEON

A pályázat az Emberi Erőforrások Minisztériuma megbízásából az Oktatókutató és Fejlesztő Intézet és az Emberi Erőforrás Támogatáskezelő által meghirdetett NTP-FTK-M-13-002 kódszámú pályázati támogatásból valósult meg.

A kötet a Nemzeti Kulturális Alap támogatásából valósult meg.